

1.3. Анализ и оценка на стратегически документи, свързани с управлението на отпадъците

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	Анализ и оценка на програмните документи и политики в областта на управление на отпадъците на ниво ЕС.....	178
II.	Анализ и оценка на програмните документи и политики в областта на управление на отпадъците на национално ниво	188

Анализът на стратегическите документи и политики в областта на управление на отпадъците е обособен в два основни раздела – европейски политики и стратегически документи и национални стратегически документи.

Анализът търси отговор на следните въпроси:

- Каква е посоката на развитие на политиката на ЕС в сектора „управление на отпадъците“
- Каква е очакваната посока на развитие на законодателството в бъдеще, предвид приетите в последните няколко години стратегическите документи на европейско ниво
- Приетите стратегически документи в областта на управление на отпадъците и разработените други програмни документи на национално ниво съответстват ли на европейските политики и на изискванията за разработване на национални стратегически документи.

I. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПРОГРАМНИТЕ ДОКУМЕНТИ И ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА НИВО ЕС

През последните десет години на европейско ниво се приеха редица стратегически документи и политически документи, които адресират нови политики и ключови послания за трансформация и преминаване на следващо ниво - не само безопасно за околната среда управление на отпадъците, а управление, което да предотврати образуването им и превръщането им в ценна суровина за Европа.

Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа¹ се прие от ЕК през септември 2011 г. в изпълнение на една от водещите инициативи от Стратегията „Европа 2020“. Пътната карта е в основата на политиката на ЕС и на страните-членки на ЕС за устойчиво развитие. Фокусът е върху икономика, която да произвежда повече с по-малко суровини, като така се постига по-висока стойност с по-малко материали, а въздействието върху околната среда се свежда до минимум. С помощта на пътната карта се набелязват целите по този път и се посочват дейностите, необходими за постигането на устойчив растеж, основан на ефективността на ресурсите.

Основна цел по отношение на отпадъците, съгласно раздела "Превръщане на отпадъците в ресурси", е: „До 2020 г. отпадъците да се управляват като ресурс. Генерираното количество отпадъци на глава от населението да е в състояние на абсолютен спад и да се рециклират повече материали и суровини от изключително значение. Оползотворяването на енергия ще е ограничено само до нерещиклируеми материали, депонирането практически ще е премахнато“. Документът предвиди ЕК да предприеме редица действия, в т.ч.:

- Насърчаване на пазара за вторични материали и търсенето на рециклирани материали посредством икономически инструменти.

¹ COM(2011) 571 окончателен

- Да преразгледа целите в приетото вече европейско законодателство за предотвратяване, повторно използване, рециклиране и отклоняване от депониране, за да се премине към икономика, основана на повторно използване и рециклиране с близко до нулата количество остатъчни отпадъци (през 2014 г.).
- Да гарантира, че при публичното финансиране от бюджета на ЕС се отдава приоритет на дейностите, свързани с по-високите нива в йерархията на отпадъците, съгласно Рамковата директива за отпадъците, напр. приоритет имат проектите за рециклиране над депата за отпадъци (през 2012-2013 г.).
- Да улесни обмена на най-добри практики за събиране и третиране на отпадъци сред страните-членки и да разработи мерки за по-ефективна борба с нарушенията на законите на ЕС в областта на отпадъците (през 2013-2014 г.).
- Да постави акцент върху финансирането на научните изследвания в Съюза (инициатива „Хоризонт 2020“ на ЕС) в областта на най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите, включително рециклиране, повторно използване, замяна на материали, оказващи въздействие върху околната среда, или на редки материали, по-интелигентно проектиране.

Страните-членки трябва да предприемат следните мерки:

- да гарантират цялостно прилагане на правото на ЕС, свързано с отпадъците, включително минималните цели.
- да насочват публичното финансиране за научноизследователски дейности към най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите (непрекъснато).
- да предприемат мерки по отношение на разхищението на храни в своите национални програми за предотвратяване на генерирането на отпадъци (2013 г.), като се има предвид поставената цел в Пътната карта до 2020 г. изхвърлянето на годни за консумация храни в ЕС да бъде намалено наполовина.

Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 година „Благоденствие в рамките на нашата планета“², беше одобрена през ноември 2013 г. Един от основните тематични приоритети в тази седма по ред Програма на ЕС за действия за околната среда е „Превръщане на Съюза в ресурсно ефективна, екологична и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика“. Подчертава се, че съществува и значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците в Съюза, за да се използват по-добре ресурсите, да се разкрият нови пазари, да се създадат нови работни места и да се намали зависимостта от вноса на суровини, като същевременно се понижат въздействията върху околната среда³. Констатира се, че през 2011 г. средното количество отпадъци на глава от населението в Съюза е достигнало 503 кг, като варира от 298 до 718 кг в отделните

² DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020 “LIVING WELL, WITHIN THE LIMITS OF OUR PLANET”

³ Например пълното прилагане на законодателството на Съюза за отпадъците би довело до икономии в размер на 72 милиарда евро годишно, увеличение на годишния оборот на сектора за управление и рециклиране на отпадъците в Съюза с 42 милиарда евро и създаване на повече от 400 000 работни места до 2020 г.

страни-членки. Средно само 40% от твърдите отпадъци са подготвени за повторна употреба или се рециклират, докато някои страни-членки постигат 70%, показвайки как отпадъците могат да се използват като един от основните ресурси на ЕС. В същото време много страни-членки депонират над 75% от своите битови отпадъци⁴.

С цел Съюзът да се превърне в ресурсно ефективна, екологична и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика, със Седмата Програма за действие по околна среда се гарантира, че не по-късно от 2020 г. отпадъците ще се управляват безопасно като ресурс и за да се предотврати вредата за здравето и околната среда, абсолютното генериране на отпадъци и генерираните отпадъци на глава от населението ще намаляват и депонирането ще е ограничено до остатъчните отпадъци. Това ще включва прилагане на йерархията на отпадъците в съответствие с РДО и ефективното използване на пазарни инструменти и мерки, за да се гарантира, че: 1) депонирането е ограничено до остатъчните отпадъци (т.е. тези, които не подлежат на рециклиране и оползотворяване); 2) енергията се оползотворява само от материали, които не подлежат на рециклиране, като се вземат предвид разпоредбите на член 4, параграф 2 от РДО; 3) рециклираните отпадъци се използват като основен и надежден източник на суровини за Съюза чрез разработването на нетоксични цикли на материалите; 4) опасните отпадъци се управляват безопасно и генерирането им е намалено; 5) незаконните превози на отпадъци са премахнати с подкрепата на строг мониторинг; и б) намаляване на хранителните отпадъци. Предвижда се извършване на прегледи на съществуващото законодателство в областта на продуктите и отпадъците, включително преглед на основните цели на ключовите директиви за отпадъците, въз основа на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите, с цел напредък към постигането на кръгова икономика, и премахване на пречките на вътрешния пазар пред дейности по екологосъобразното рециклиране в Съюза.

*Целта на Зелена книга за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда*⁵ е да стартира обсъждане на широка основа за възможните отговори на свързаните с пластмасовите отпадъци предизвикателства пред обществената политика. Последващите действия във връзка със Зелената книга ще бъдат неразделна част от по-широкия преглед на законодателство в областта на отпадъците, който ще бъде завършен през 2014 г. и по-конкретно на съществуващите цели за оползотворяване и депониране на отпадъци, както оценката на петте директиви, които обхващат различни потоци от отпадъци. Зелената книга представя както резултатите от редица изследвания относно пластмасовата индустрия и отпадъците от пластмаса⁶, така и вредите, които се нанасят от пластмасовите отпадъци на околната среда, особено на морската среда и на водните организми, и потенциалните заплахи за

⁴ Статистически данни на Eurostat 13/33 Общински отпадъци 2011 г.

⁵ Брюксел, 7.3.2013, COM(2013) 123 final, Зелена книга за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда

⁶ През 2008г. само в Европа са произведени 60 Mt. Според приблизителни изчисления през 2008 г. в Европейския съюз (ЕС-27) са генерирани около 25 Mt пластмасови отпадъци. От тях 12,1 Mt (48,7 %) са били депонирани, като 12,8 Mt (51,3 %) са били оползотворени и само 5,3 Mt (21,3 %) са били рециклирани. Отпадъците от пластмасови опаковки представляват 63% от генерираните пластмасови отпадъци, а генерираните пластмасови отпадъци от ОЕЕО и от ИУМПС – 10% от генерираните отпадъци от пластмаса в Европа

човешкото здраве от химическите добавки в тези отпадъци, които могат да мигрират в околната среда, макар и в малки количества.

Разглеждат се варианти на политиката относно пластмасови отпадъци, като например предотвратяване на образуването чрез изисквания към създаването на пластмасови продукти, преразглеждане на целите за пластмасови опаковки, забрана на депонирането на пластмасови отпадъци, въвеждане на системи за депозит на PET бутилки, въвеждане на икономически инструменти, които да стимулират рециклирането пред оползотворяването на енергия чрез изгаряне и намаляването на употребата на еднократни или с малотрайна употреба евтини или безплатни продукти, като например, детски играчки, найлонови торбички и др.

- Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от целенасочено управление на отпадъците като фактор, увреждащ околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и ефективното им използване като ресурси. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве.
- От приемането преди почти 40 г. на първата европейска рамкова директива за отпадъците през 1975 г., законодателството на Съюза в сектора има бурно развитие през последните 15 години. От по-общи разпоредби през 70-те години, целящи намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда, днешният законодателен пакет съдържа конкретни изисквания и количествени цели за намаляване депонирането на отпадъци, за рециклиране и оползотворяване на специфични отпадъчни потоци и за предотвратяването на отпадъците като най-високо ниво от йерархията на управление на отпадъците.
- Като се имат предвид предвижданията на стратегическите документи на ниво ЕС, очертаващи политиките по ефективно използване на ресурсите и околна среда по пътя на устойчивото развитие, както и работната програма на ГД „Околна среда“ за преглед на политиките в сектор „Отпадъци“, може да се очакват промени в европейското законодателство, целящи още по-висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве, както и преход от управление на отпадъците към устойчиво управление и по-ефективно използване на ресурсите, и вероятно:
 - допълнителни ограничения относно депонирането на отпадъци до 2020 г., и с по-голяма вероятност депонирането да се ограничи само до отпадъци, които не могат да се рециклират и оползотворят, и по-конкретно ограничения за депонирането на пластмасови и/или хранителни отпадъци, а в по-далечен хоризонт – и повсеместна забрана за депониране на отпадъци
 - специални разпоредби за намаляване на употребата и предотвратяване на отпадъци от полиетиленовите торби за еднократна употреба
 - ограничения за изгаряне на отпадъци, които могат да бъдат рециклирани, като например пластмасови отпадъци, съответно

въвеждане на по-високи цели за рециклиране на битовите отпадъци, особено на пластмасовите отпадъци

- въвеждане на количествени цели за предотвратяване на образуването на отпадъци, особено за пластмасови, битови/хранителни и за опасни отпадъци
- по-високи цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъци от опаковки, излезли от употреба електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства и най-вече на пластмасовите отпадъци от тях, както и за батерии.

През март 2020 г. Европейската комисия прие нов план за действие за кръговата икономика — един от основните градивни елементи на Европейския зелен пакт, новата европейска програма за устойчив растеж. Предлагайки мерки по отношение на целия жизнен цикъл на продуктите, новият план за действие има за цел да подготви нашата икономика за екологосъобразно бъдеще, да укрепи конкурентоспособността ни, като същевременно защитава околната среда и предоставя нови права на потребителите. Надграждайки върху свършеното от 2015 г. насам, в новия план за действие са обявени инициативи за целия жизнен цикъл на продуктите, от проектиране и производство до потребление, поправка, повторно използване, рециклиране и връщане на ресурсите обратно в икономиката. С него се въвеждат законодателни и незаконодателни мерки и се определят целеви области, в които действията на равнището на ЕС осигуряват добавена стойност. Планът за действие е в центъра на Европейския зелен пакт, пътната карта на ЕС към неутралност по отношение на климата. Половината от общите емисии на парникови газове се дължат на добива и преработката на ресурси. Без прехода към напълно кръгова икономика целта за неутралност по отношение на климата до 2050 г. няма да може да се постигне. Целта на плана за действие е да се намалят последиците от потреблението в ЕС и през следващото десетилетие да се удвои делът на кръговото използване на материалите в ЕС, като същевременно се стимулира икономическият растеж. Това ще се осъществи в тясно сътрудничество със заинтересованите страни и предприятията. Осъществяването на амбициозните мерки за кръговата икономика в Европа може да увеличи БВП на ЕС с още 0,5% до 2030 г. и да създаде около 700 000 нови работни места.

Преходът към кръгова икономика вече е в ход, като някои водещи предприятия, потребители и публични органи в Европа са възприели този устойчив модел. Комисията ще гарантира, че кръговата икономика осигурява възможности за всички, без никой да бъде пренебрегнат. Представеният като част от промишлената стратегия на ЕС план за действие за кръговата икономика съдържа мерки за:

- **Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС.** Комисията ще предложи законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, за да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба ще бъде ограничена, преждевременното излизане от употреба ще бъде поставено под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.

- **Повече права за потребителите.** Потребителите ще имат достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения. Те ще могат да се възползват от истинско „право на ремонт“.
- **Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси** и където потенциалът за кръгова икономика е голям. Комисията ще предприеме конкретни действия относно:
 - *електроника и ИКТ* – Планът за действие предлага да се основе „Инициатива за кръгова електроника“, за да се насърчи по-дълъг жизнен цикъл на продуктите чрез възможност за повторна употреба и ремонт, както и за усъвършенстване на компоненти и софтуер, с цел да се предотврати преждевременното излизане от употреба. Този сектор ще бъде приоритетна област за въвеждането на „правото на ремонт“. Комисията си постави за цел да приеме нови регулаторни мерки за мобилни телефони, таблети и лаптопи в рамките на Директивата за екопроектирането, както и нови регулаторни мерки във връзка със зарядните устройства за мобилни телефони и подобни устройства. Ще бъде разгледана и система за обратно приемане в рамките на ЕС, за да може мобилните телефони, таблетите и зарядните устройства да бъдат върнати или продадени обратно.
 - *акумулаторни батерии и превозни средства* – нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия потенциал на акумулаторните батерии. Комисията ще предложи нова регулаторна рамка за акумулаторните батерии. Тази рамка ще включва мерки за увеличаване на нивата на събиране и рециклиране на всички батерии и за гарантиране на оползотворяването на ценни материали, изисквания за устойчивост за батериите, нивото на рециклираното съдържание в новите батерии и предоставянето на информация на потребителите. Комисията ще предложи преразглеждане на правилата за излезлите от употреба превозни средства, за да се подобри ефективността на рециклирането, както правила за устойчивото третиране на отработените масла.
 - *опаковки* – нови задължителни изисквания относно това какво се допуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх)опаковането. Количеството материали, които се използват за опаковане, расте непрекъснато – през 2017 г. отпадъците от опаковки в Европа възлизат на 173 кг на глава от населението – най-високото досега равнище. Комисията ще предложи мерки, с които да се гарантира, че тенденцията на образуването на все повече отпадъци от опаковки се обръща – като това е приоритетна задача – включително чрез определяне на цели и други мерки за предотвратяване на възникването на отпадъци. Целта на Комисията е до 2030 г. всички опаковки, пуснати на пазара на ЕС, да бъдат пригодни за повторна употреба или рециклиране по икономически жизнеспособен начин. Комисията ще предложи да се засилят задължителните съществени изисквания за всички опаковки на пазара на ЕС.

- *пластмаси* — нови задължителни изисквания за съдържанието на рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси. Планът за действие се основава на Доклада относно европейска стратегия за пластмасите в кръговата икономика (2018/2035(INI) от 16 юли 2018 г.⁷, като акцентът е поставен върху повишаването на съдържанието на рециклирани пластмаси. В области като опаковане, строителни материали и превозни средства ще бъдат предложени задължителни изисквания относно рециклираното съдържание. В плана за действие се търсят също така решения за предизвикателствата във връзка с пластмасовите микрочастици и с набавянето и използването на пластмаси на биологична основа и биоразградими пластмаси. Що се отнася до пластмасовите микрочастици, Комисията ще ограничи умишленото им добавяне. Тя ще действа и против непреднамереното изпускане на пластмасови микрочастици, като продължава да разработва и хармонизира методи за измерване, предприема мерки за етикетиране и сертифициране, както и регулаторни мерки, и проучва мерки за подобряване на улавянето на пластмасови микрочастици в отпадъчните води.
- *текстилни изделия* — нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване пазарът на ЕС за устойчиви и „кръгови“ текстилни изделия, включително пазарът за повторна употреба на тези изделия, и нови бизнес модели. Сред всички категории текстилните изделия са на четвърто място по отношение на използването на първични суровини и вода и на пето – като източник на емисии на парникови газове. Бъдещата стратегия ще стимулира пазара за устойчиви и „кръгови“ текстилни изделия, включително пазара за повторна употреба на тези изделия. Тя ще подкрепи нови модели на потребление и бизнес модели. Комисията ще предостави също така насоки за разделното събиране на текстилни отпадъци, което държавите-членки трябва да осигурят до 2025 г. Заедно с участниците от сектора и пазара Комисията ще работи за набелязване на пречките за кръговия модел при текстилните изделия и за стимулиране на пазарни иновации.
- *строителство и сгради* – всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика. Строителният сектор консумира около 50% от всички добит материал и е отговорен за повече от 35% от общото количество генерирани отпадъци в Съюза. Комисията ще приеме нова всеобхватна стратегия за устойчива застроена среда, за да насърчи принципите на кръговостта през целия жизнен цикъл на сградите. Освен това тя ще предложи преразглеждане на Регламента за строителните продукти, който вероятно ще включва изисквания относно рециклираното съдържание за някои строителни продукти

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0262_BG.html

- *храни* – нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба. Според изчисленията 20% от цялата произведена храна в ЕС се губи или се разхищава. Комисията ще предложи цел за намаляване на разхищението на храни в рамките на стратегията на ЕС „От фермата до трапезата“. Тази стратегия ще разглежда цялата хранителна верига за създаване на стойност, за да се осигури устойчивостта на сектора и да се укрепят усилията за борбата с изменението на климата, защитата на околната среда и опазването на биологичното разнообразие. Комисията ще започне анализи, за да определи приложното поле на законодателна инициатива относно повторната употреба, с цел при кетъринг услугите опаковките на храните, съдовете и приборите за еднократна употреба да бъдат заместени с продукти за многократна употреба.
- **Гаранция за по-малко отпадъци.** Усилията ще бъдат насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Комисията ще проучи възможността за създаване на общ за ЕС хармонизиран модел за разделно събиране на отпадъци и етикетиране. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

Какви мерки се предвиждат във връзка с продуктите?

Понастоящем много продукти се повреждат твърде бързо, не могат да бъдат използвани повторно, ремонтирани или рециклирани, или могат да бъдат използвани само веднъж. Този линеен модел на производство и потребление („добив-производство-потребление-изхвърляне“) не стимулира производителите да произвеждат по-устойчиви продукти. Политическата рамка за устойчиви продукти има за цел да промени това положение чрез мерки, с които екологичните продукти се превръщат в правило. Освен това тези разпоредби ще имат за цел производителите на продукти да бъдат възнаграждавани въз основа на техните резултати по отношение на устойчивостта и да се създадат стимули за високи постижения.

Новата политическа рамка за устойчиви продукти се състои от три основни градивни елемента: мерки във връзка с проектирането на продукти, с предоставянето на повече права на потребителите и с по-устойчиви производствени процеси.

Какви мерки се предвиждат по отношение на проектирането?

Комисията ще започне законодателна инициатива за устойчиви продукти, в чиято основа е предложението за разширяване на обхвата на Директивата за екопроектирането отвъд продуктите, свързани с енергопотреблението. Целта на този подход е рамката за екопроектиране да стане приложима за възможно най-широк спектър от продукти и по този начин да допринесе за кръговата икономика.

Като част от тази законодателна инициатива и чрез други инструменти, ако това е целесъобразно, Комисията ще обмисли установяването на принципи за устойчивост. Новите мерки по-специално ще наблегнат върху подобряването на трайността, възможността за повторна употреба, усъвършенстване и поправка на продуктите, намаляването на наличието на опасни химикали в продуктите и увеличаването на рециклираното съдържание в тях. Те са насочени и към ограничаването на еднократната употреба и борбата с преждевременното излизане от употреба. В рамките на тези мерки ще се въведе и забрана на унищожаването на непродадени трайни стоки.

Комисията ще положи началото за европейско кръгово пространство на данни, за да се разгърне потенциалът на цифровизацията на информацията за продукта (например чрез въвеждането на цифрови продуктови паспорти).

Какви мерки се предвиждат във връзка с отпадъците?

От първостепенно значение е предотвратяването на самото генериране на отпадъци. Щом са вече генерирани, отпадъците трябва да бъдат превърнати във висококачествени ресурси.

Наред с други мерки Комисията предвижда цели за намаляване на отпадъците при по-сложните потоци и предлага подобрения за изпълнението на изискванията към схемите за разширена отговорност на производителя.

Освен това тя ще продължи да модернизира законодателството на ЕС в областта на отпадъците. Ще се преразглеждат правилата за превоза на отпадъци, с които се улеснява рециклирането или повторната употреба в рамките на ЕС. Това преразглеждане ще цели също така ограничаването на износа на отпадъци, които имат отрицателно въздействие върху околната среда и здравето в трети страни, като се поставя акцент върху държавите на местоназначение и на пораждащите проблеми потоци отпадъци и видове дейности, свързани с отпадъци.

Освен това Комисията ще проучи как един общ за ЕС хармонизиран модел за разделно събиране на отпадъци и етикетиране може да помогне на гражданите да разделят отпадъците си.

Как планът подкрепя иновациите и инвестициите?

Много фондове на ЕС ще бъдат мобилизирани, за да се подкрепи преходът към кръгова икономика – от кохезионните фондове на ЕС, Европейския фонд за регионално развитие и програма LIFE до средства в рамките на социалните програми и програмите за научни изследвания и иновации.

Планът за действие включва и мерки за мобилизиране на частни средства в подкрепа на кръговата икономика чрез такива финансови инструменти на ЕС като InvestEU.

Как кръговата икономика ще бъде насърчавана на международно равнище?

В плана за действие се предлага да се създаде глобален алианс на кръговата икономика с цел проучване на определението за „безопасно оперативно пространство“ и да се започне дискусия за евентуално международно споразумение относно управлението на природните ресурси. Освен това Комисията ще има водеща роля в усилията на международно равнище за постигане на глобално споразумение относно пластмасите и ще насърчи разпространяването на подхода на ЕС за кръгова икономика по отношение на пластмасите.

В своите споразумения за свободна търговия, двустранни, регионални и многостранни политически диалози, както и в международните и многостранните споразумения в областта на околната среда ЕС ще продължи да се застъпва за кръговата икономика – например чрез „мисии за кръговата икономика“ в партньорските държави. Комисията ще засили сътрудничеството с други региони, например в Африка.

Как ще се извърши мониторингът на прехода към кръгова икономика?

През 2021 г. Комисията ще актуализира съществуващата рамка за мониторинг чрез включване на показатели, които са свързани с настоящия план за действие и отразяват взаимовръзките между кръговостта, неутралността по отношение на климата и амбицията за нулево замърсяване. Ще бъдат по-нататък развити и показателите относно използването на ресурсите, в т.ч. отпечатъка ни върху потреблението и отпечатъка върху използването на суровините. Освен това Комисията ще засили мониторинга на националните планове и на други национални мерки за кръгова икономика, включително в рамките на усилията за пренасочване на процеса на европейския семестър към интегриране на по-силно изразено измерение на устойчивостта.

Политики в областта на трансграничния превоз на отпадъците

Във връзка с оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз от 1 февруари 2020 г., Европейската комисия издава насоки по отношение превозите на отпадъци и отбелязва, че то вече е „трета държава“ за страните от ЕС. В случай, че след изтичането на преходния период до 31.12.2020 г., посочен в Споразумението за оттегляне, не се постигне ново споразумение за партньорство, законодателството на ЕС за трансграничния превоз на отпадъци, вече не се прилага за Великобритания.

ЕК предвижда да извърши преглед на Регламент (ЕО) №1013/2006 относно превози на отпадъци до 31 декември 2020 г. и да представи доклад на Европейския парламент и на Съвета, придружен, ако е уместно, от законодателно предложение до първото тримесечие на 2021 г. Целта на тази инициатива е да преразгледа Регламент (ЕО) №1013/2006 с цел да се улесняват подготовката за повторна употреба и рециклиране на отпадъци в ЕС, опростяване и намаляване на тежестите, свързани с прилагането му като цяло, и по-специално за осигуряване безпроблемно функциониране на вътрешния пазар на ЕС за отпадъци, предназначени за рециклиране или повторна употреба, и да се подкрепи преход към модели на кръгова икономика, ограничаване на износа на отпадъци, които имат вредно въздействие върху околната среда, справяне с

незаконните превози на отпадъци в рамките на ЕС и проучване на мерки на многостранни, регионални и двустранни нива за борба с престъпността срещу околната среда, особено в областта на незаконния износ и незаконния трафик.

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПРОГРАМНИТЕ ДОКУМЕНТИ И ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

През последните десет години са приети три национални стратегически документи в областта на управление на отпадъците:

Националният стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г. е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Планът е приет в изпълнение на Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 година относно депонирането на отпадъци. Очаква се в резултат на изпълнението на плана до 2020 г. да бъде предотвратено депонирането на над 5 млн. тона биоразградими отпадъци. Допълнителен ефект се постига от заместването на фосфатни торове в земеделието с компост. Мерките от плана са заложили и като ключови за постигане на целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013 -2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“. Редица инсталации за оползотворяване на зелени биоразградими отпадъци са въведени в експлоатация, включително най-голямата за страната компостираща инсталация в София. В момента са в заключителен етап на завършване и пред въвеждане в експлоатация още над 20 общински компостиращи инсталации. В София функционира и първата анаеробната инсталация за хранителни отпадъци, а три други са в процес на изграждане – в Бургас, Русе и Благоевград.. Все още обаче информационните кампании за населението и другите заинтересовани страни са с много ограничен обхват, домашното компостиране също не е широко разпространено.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г. е също първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, които в страната основно се депонират. Главната стратегическа цел на плана е до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО

от 2012 г. и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали.

Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. е четвъртият програмен документ на национално ниво за интегрирано управление на дейностите по отпадъците в Р.България. Планът е приет в изпълнение на Рамковата директива за отпадъците от 2008 г. Основна цел на плана е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците, като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на подпрограма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци. Част от Плана е Програмата за предотвратяване на отпадъците. Националният план е изготвен като структура, съдържание и обхват в пълно съответствие с РДО и европейските методически указания за разработване на планове за отпадъци.

В документа на ЕК „Преглед на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда: основни аспекти 2017“ е посочено, че едно от високите постижения на страната в изпълнението на екологичната политика и може да сподели своите иновативни подходи в по-широк мащаб с другите страни-членки е Националният план за управление на отпадъците 2014-2020 г. Посочва се, че това е добре структуриран и последователен План за управление на отпадъците, използван като модел от други държави членки⁸.

Анализът на изпълнението на плана показва, че към последната година от НПУО, за която има налични отчетни данни, почти всички поставени конкретни цели за третиране на отпадъците се изпълняват. По подробна информация е представена в следващата таблица:

⁸ <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/24e7d5b4-0ecc-11e7-8a35-01aa75ed71a1/language-bg/format-PDF/source-139395771>

Таблица 1: Отчет на постигане на целите за отпадъците, заложен в НПУО 2014-2020г. (масово разпространени отпадъци; битови отпадъци; биоразградими отпадъци; биоотпадъци, строителни отпадъци; предотвратяване на отпадъците)

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
Отпадъци от опаковки	Ежегодно за всяка година от НПУО	Не по-малко от 60 % от теглото на отпадъците от опаковки трябва да бъдат оползотворени или изгорени в инсталации за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията	Не по-малко от 55 % и не повече от 80 % от теглото на отпадъците от опаковки трябва да бъдат рециклирани, като се рециклира не по-малко от: а) 60 % от теглото на отпадъците от опаковки от стъкло; б) 60 % от теглото на отпадъците от опаковки от хартия и картон; в) 50 % от теглото на отпадъците от опаковки от метали; г) 22,5 % от теглото на отпадъците от опаковки от пластмаси, при чието рециклиране се получава единствено пластмаса; д) 15 % от теглото на дървесните отпадъци от	Системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки, обхващат не по-малко от 6 000 000 жители на територията на страната и задължително включват курортните населени места и всички населени места с население над 5000 жители.	Целта е изпълнена (последна година с информация за отчитане на целта – 2018г.)

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
			опаковки.		
Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)		Оползотворяване на не по-малко от:	Подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от:	Разделно събиране на ИУЕЕО в общо количество, което се равнява на не по-малко от:	(последна година с информация за отчитане на целта – 2018г.)
	2014	<ul style="list-style-type: none"> - 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 10 от Приложение № 1; - 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 70 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1. 	<ul style="list-style-type: none"> - 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 10 от Приложение № 1; - 65 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 50 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1. - 80% за излезли от употреба газоразрядни лампи, попадащи в категория 5а от Приложение № 1 	Лицата, които пускат на пазара ЕЕО, предназначено за употреба в бита, осигуряват разделно събиране на ИУЕЕО, образувано в бита, в общо количество, което се равнява на не по-малко от 4 килограма на жител годишно, но не по-малко от средното тегло на ИУЕЕО, събрано през трите предходни години, в зависимост от това, коя от тези стойности е по-голяма.	Целта е изпълнена
	2015	<ul style="list-style-type: none"> - 85 % за ИУЕЕО, попадащо в 	<ul style="list-style-type: none"> - 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 	Лицата, които пускат на пазара ЕЕО, предназначено	Целта е изпълнена

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
		<p>категории 1 или 10 от Приложение № 1;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1. 	<p>или 10 от Приложение № 1;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 70 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 3 или 4 от Приложение № 1; - 55 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 2, 5, 6, 7, 8 или 9 от Приложение № 1. - 80% за излезли от употреба газоразрядни лампи, попадащи в категория 5а от Приложение № 1 	<p>за употреба в бита, осигуряват разделно събиране на ИУЕЕО, образувано в бита, в общо количество, което се равнява на не по-малко от 4 килограма на жител годишно, но не по-малко от средното тегло на ИУЕЕО, събрано през трите предходни години, в зависимост от това, коя от тези стойности е по-голяма.</p>	
	2016			<ul style="list-style-type: none"> - 41% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години 	Целта е изпълнена
	2017			<ul style="list-style-type: none"> - 48% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години 	Целта е изпълнена
	2018	<ul style="list-style-type: none"> - Оползотворяване на не по-малко от 85 % за ИУЕЕО, 	<ul style="list-style-type: none"> - Подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 80 % 	<ul style="list-style-type: none"> - 55% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три 	Целта е изпълнена

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
		попадащо в категории 1 или 4 от Приложение № 3;	за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 4 от Приложение № 3;	години	
	2019	- Оползотворяване на не по-малко от 80 % за ИУЕЕО, попадащо в категория 2 от Приложение № 3;	- Подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 70 % за ИУЕЕО, попадащо в категория 2 от Приложение № 3;	- 60% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години	
	2020	- Оползотворяване на не по-малко от 75 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 5 или 6 от Приложение № 3.	- Подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 55 % за ИУЕЕО, попадащо в категории 5 или 6 от Приложение № 3;	- 65 % от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години в Република България	
Излезли от употреба моторни превозни средства	2015	Минимум 95% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и	Минимум 85% от теглото на всяко ИУМПС, прието на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектоване		Изпълнени цели за всяка от годините (последна година с информация за отчитане на

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
(ИУМПС)		съхраняване или в центрове за разкомплектоване			целите – 2018г.)
Отработени масла	Ежегодно за всяка година от НПУО	Мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през текущата година			Изпълнени цели за всяка от годините (последна година с информация за отчитане на целите – 2018г.)
Гуми		Оползотворяване на не по-малко от:	Регенериране и/или рециклиране на не по-малко от:		(последна година с информация за отчитане на целите – 2018г.)
	2014	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	20% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година		Изпълнени цели
	2015	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	25% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година		Изпълнени цели
	2016	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на	30% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година		Изпълнени цели

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
		пазара през текущата година			
	2017	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	35% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година		Изпълнени цели
	2018	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	40% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година		Изпълнени цели
	2019	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	45% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година		
	2020	65 % от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара през текущата година	50% от количеството гуми, пуснати на пазара през текущата година		
Портативни батерии и акумулатори	2014			мин. 40% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били	Целта е изпълнена (последна година с

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
(ПБА)				пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната	информация за отчитане на целта – 2017г.)
	2015 и всяка следваща година			мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната	Целта е изпълнена
Автомобилни батерии и акумулатори	Ежегодно за всяка година от НПУО			Количество автомобилни НУБА, отговарящо на коефициент на събираемост, не по-малък от 100 % от количеството пуснати на пазара автомобилни батерии и акумулатори, като коефициентът на събираемост се изчислява съгласно приложение № 3 от НБАНУБА	Целта е изпълнена (последна година с информация за отчитане на целта – 2017г.)
Индустриални батерии и акумулатори	Ежегодно за всяка година от НПУО			Количество индустриални НУБА независимо от химичния им състав и произход, отговарящо на коефициент на	Целта е изпълнена (последна година с информация за отчитане на целта – 2017г.)

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
				събираемост, не по-малък от 25 % от количеството пуснати на пазара индустриални батерии и акумулатори, като коефициентът на събираемост се изчислява съгласно приложение № 3 от НБАНУБА	
НУБА	Ежегодно за всяка година на НПУО		<ul style="list-style-type: none"> - Рециклиране на не по-малко от 65 % от теглото на материалите, съдържащи се в оловно-киселите батерии и акумулатори, и възможно най-висока степен на рециклиране на оловото, което се съдържа в тях, като същевременно се избягват прекомерните разходи; - рециклиране на не по-малко от 75 % от теглото на материалите, съдържащи се в никел- 		Целите са изпълнени (последна година с информация за отчитане на целите – 2017г.)

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
			<p>кадмиевите батерии и акумулатори, и възможно най-висока степен на рециклиране на кадмия, който се съдържа в тях, като същевременно се избягват прекомерните разходи;</p> <p>- рециклиране на 50 % от теглото на другите НУБА.</p>		
Биоотпадъци	2016	мин. 25% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.			Въведената само на национално ниво цел отпадна от нормативната уредба
	2020	мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.			Въведената само на национално ниво цел отпадна от нормативната уредба
	2025	мин. 75% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.			Въведената само на национално ниво цел отпадна от нормативната уредба
Намаляване на депонираните биоразградими	2020	до 35 % от общото количество на същите отпадъци, образувани в Р. България през 1995 г. Максимално количество допустимо за депониране биоразградими отпадъци -786 625 тона			

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
отпадъци					
	2013	до 50% от общото количество на същите отпадъци, образувани в Р. България през 1995 г. Максимално количество допустимо за депониране биоразградими отпадъци - 1 123 750 тона			Целта е изпълнена
	2010	до 75% от общото количество на същите отпадъци, образувани в Р. България през 1995 г. Максимално количество допустима за депониране биоразградими отпадъци - 1 685 625 тона			Целта е изпълнена
Рециклирани битови отпадъци	2016		мин. 25 % от общото им тегло		Целта е изпълнена
	2018		мин. 40 % от общото им тегло		Целта не е изпълнена. Постигнато е ниво от 31,5%
	2020		мин. 50 % от общото им тегло		
Строителни отпадъци	2016	най-малко 35% от общото тегло на отпадъците			Целта е изпълнена
	2018	най-малко 55% от общото тегло на отпадъците			Целта е изпълнена
	2020	най-малко 70% от общото тегло на отпадъците			
Предотвратяване на отпадъците	2020г.				
		Образуваните битови отпадъци на жител да са по-малко от образуваните битови отпадъци на жител през 2014г.			Целта е изпълнена (последна година с информация за отчитане на

Отпадъчни потоци	Година от НПУО 2014-2020	Цел			Напредък по изпълнението на целта съгласно наличната отчетна информация по години
		Оползотворяване	Рециклиране	Събиране	
					целта към 2018г.)
		Образуваните производствени отпадъци на единица БВП да са по-малко от образуваните производствени отпадъци на единица БВП през 2014г.			Целта е изпълнена (последна година с информация от Евростат за отчитане на целта - 2016г.)

Общински програми за управление на отпадъците

Почти без изключение общините в България след 2014 г. разработиха общински програми за управление на отпадъците, следвайки подхода и концепцията на Националния план за управление на отпадъците. Общините получиха много добра методическа помощ от Министерството на околната среда и водите, което разработи и публикува „Методически указания за разработване на общински и методически указания за разработване на регионални програми за управление на отпадъците за периода 2015-2020 г.“, одобрени със Заповед № РД-211/ 31.03.2015 г. на министъра на околната среда и водите.

Националното сдружение на общините в Р.България също подпомогна общините като подготви и изпълни проекти за обучения на общините в сектора „управление на отпадъците“, вкл. по разработване на общински програми за управление на отпадъците.

Други национални документи, адресиращи въпросите по управление на отпадъците

Националната програма за развитие на България 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

За целите на разработване на Националната програма за развитие на България 2030 е разработен Анализ на социално-икономическото развитие на България след присъединяването ѝ към ЕС⁹ (2007-2017 г.) за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г. Анализът е одобрен с Решение № 196 на Министерския съвет от 11 април 2019 г. Анализират се въпросите по управление на отпадъците, обособени в самостоятелен подраздел „Управление на отпадъците“.

Съгласно направените анализи доброто управление на отпадъците е градивен елемент на кръговата икономика и допринася за предотвратяване на отрицателното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето. Констатира се, че през последните години са постигнати значителни положителни резултати, вкл.: през 2017 г. генерираните битови отпадъци на глава от населението достигат 434 кг, което е под средната стойност за ЕС (479 кг), като намалението е значително спрямо началото на анализирания период, когато стойностите на показателя са близки до 600 кг на глава от населението; намалява значително делът на депонираните битови отпадъци, което допринася за намаляване на натиска върху околната среда, и съответно за човешкото здраве и благосъстояние; делът на рециклираните битови отпадъци нараства осезаемо - от средно 20% в началните години на периода до 35% през 2017 г.; поэтапно е преустановена експлоатацията на съществуващите сметища, които не отговарят на

⁹ <https://www.minfin.bg/bg/1394>

изискванията за депонирането на отпадъци. Все още обаче остават редица предизвикателства, основните от които са: достигнатата през 2017 г. стойност на депонираните отпадъци все още е повече от 2.5 пъти по-висока от регистрираната средна за ЕС (23.5%); все още страната ни изостава от средните за ЕС стойности за рециклиране на битовите отпадъци (46.4%) и постигането на целите на политиката за 50% дял на рециклирането към 2020 г. изисква значителни усилия. По отношение на принципа „Замърсителят плаща“ и инкорпорирането му в политиката по управление на отпадъците, е представена оценката на ЕК, че България е приела добра правна основа за справедливо изчисляване на таксата за битови отпадъци на база количество на образуваните отпадъци, въпреки че все още не е приложила на практика принципа, тъй като е предвидено влизането в сила на новите изисквания от 1 януари 2022 г.

На основата на социално-икономическите анализи са разработени визията, целите и приоритетите на Националната програма за развитие България 2030¹⁰, одобрени с Решение № 33 на Министерския съвет от 20 януари 2020 г. Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие, една от които е „Зелена и устойчива България“. Основният фокус на тази ос на развитие е устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план.

За тази ос правителството определя три национални приоритета, единият от които е „Кръгова и нисковъглеродна икономика“. В рамките на този приоритет е предвидено ниската ресурсна ефективност да бъде адресирана чрез действия за редуциране на количествата отпадъци, генерирани в процеса на производството, включително при изпълнението на проекти в рамките на обществени поръчки и концесии. Предвижда се: да бъде увеличен дялът на компостираните био отпадъци и рециклираните битови, производствени и строителни отпадъци за сметка на тяхното изгаряне и депониране; да бъдат предприети мерки за подобряване на достъпа на гражданите и бизнеса до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци; предоставянето на финансови стимули за подпомагане на разделното събиране на отпадъци, както и за употребата на рециклирани суровини; въвеждане на допълнително задължително разделно събиране на биоотпадъците и отпадъците от текстил. Ограничаването на депонирането ще продължи да бъде стимулирано и чрез задължителните и до момента режими на разширена отговорност на производителите по отношение на масово разпространените отпадъци с фокус върху повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на многократната употреба. Ще продължи приоритетно рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, като ще се предприемат мерки за предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци и произтичащото замърсяване. Очаква се прилагането на принципа „Замърсителят плаща“ да предостави финансови стимули за намаляване на количеството отпадъци.

¹⁰ <https://www.minfin.bg/bg/1394>

Един от индикаторите на приоритета „Кръгова и нисковъглеродна икономика“ е свързан с управление на отпадъците и по-конкретно: „ Рециклиране на битови отпадъци“ - нарастване от 36% на 55% в края на периода.

След като бъдат проведени обществени консултации по детайлизираните приоритети, определени във Визията, целите и приоритетите на Националната програма за развитие България 2030, ще се премине към одобрението ѝ от Министерския съвет.

Основни изводи и препоръки

Анализът на европейските и националните политики и стратегически документи води до следните основни изводи и препоръки:

- Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от екологосъобразно управление на отпадъците като ключов фактор за опазване на околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и включването им в икономическия цикъл, основан на „кръгова икономика“. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве.
- Очаква се в следващите 5-10 години на основата на приетите стратегически и политически документи ЕК да продължава да развива законодателството в сектор „управление на отпадъците“ , което да въведе в още по-висока степен изискванията за превенция чрез нови правила за екодизайн и устойчивост на продуктите в целия им жизнен цикъл.
- Националните програми за периода 2021-2027 г. следва да осъществяват процеса на програмиране, като вземат предвид европейските политически и стратегически документи от последните години, по конкретно относно „кръговата икономика“, както и националните стратегически документи, определящи визията за развитие на България, включително и НПУО за периода 2021-2028 г. и Стратегията и плана за действие за прехода към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027 г.“.
- Компетентните национални институции в България са предприели действия и са разработили национални програмни документи за управление на отпадъците, които като съдържание, обхват и структура са в съответствие с европейските законодателни и методически указания (Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г., Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г.)
- Националният стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България следва да се актуализира за продължителността на новия програмен период, включително да се направи анализ на прилагането на плана за периода 2011-2020 г.

- В два документа от 2017 г. и 2019 г. относно „Преглед на изпълнението на политиките за околна среда 2019“ се констатира, че в страната все още не е приета всеобхватна програма относно политиката в областта на кръговата икономика и следва да се приеме такава програма, която тясно да кореспондира с националния план за управление на отпадъците.
- Общинските власти са разработили и прилагат програмни документи на местно ниво. За да се разработят навреме следващите програми за периода 2021-2028 г. е възможно МОСВ да актуализира методическите указания към местните власти веднага след одобрението на НПУО.
- В случай че има подходящи финансиращи програми, е препоръчително на национално ниво, например от НСОРБ, да се организират обучения на всички общини във връзка с най-новите изисквания за управление на отпадъците, вкл. разработване на програмите за новия програмен период.
- НПУО е разработен в съответствие с изискванията на законодателството и изпълнението на мерките, заложи в него води до изпълнение на почти всички конкретни цели за устойчиво управление на отпадъците.
- Анализите, визията, целите и приоритетите, разработени във връзка с Националната програма за развитие България 2030, адресират специално въпросите по управление на отпадъците и напълно са взети предвид при разработването на НПУО 2021-2028 г.
- България следва да се подготви и да прилага актуалните насоки за промени на европейско ниво по отношение на трансграничния превоз на отпадъци във връзка с оттеглянето на Великобритания от ЕС и във връзка с прегледа на Регламент (ЕО) №1013/2006 относно превози до края на 2020г., извършван от ЕК и евентуалните законодателни промени, които могат да произтекат от доклада на ЕК от оценката.